Containment, een verstoorde illusie

MS De overeenkomst waarmee de drie geallieerde oorlogsleiders Churchill, Roosevelt en Stalin in februari 1945 hun Conferentie van Yalta besloten, betekende in feite niets meer en niets minder dan dat de wereld werd verdeeld in invloedssferen. Voor degenen die leefden ten westen van de toen getrokken scheidingslijnen was dat aanvankelijk nog geen reden tot bezorgdheid. Aanleiding daartoe diende zich later aan, toen de rampzalige gevolgen merkbaar werden van deze afspraken die de Sovjet-Unie de vrije hand in Oost-Europa hadden gegeven. Met groeiende argwaan moest het Westen de ontwikkelingen gadeslaan: de bondgenoot van gisteren ontpopte zich als de verklaarde vijand van eergisteren die — weigerachtig als hij was de oorlogsverklaring van Lenin aan het kapitalisme te herroepen — onmiskenbaar voornemens was ook morgen en overmorgen nog in zijn vijandige houding te blijven volharden. Klaarblijkelijk had het Kremlin zich verheugd over de bereidwilligheid waarmee het kapitalistische Westen had meegeholpen aan de vernietiging van het nationaal-socialistische Duitsland dat in communistische ogen niets anders was dan een monsterachtige uitwas van het te verdelgen kapitalistische stelsel.
De korte-termijnstrategie van het Westen, die slechts was gericht geweest op het winnen van de Tweede Wereldoorlog, had zodoende uitstekende diensten bewezen voor het naderbrengen van de doeleinden van de communistische lange-termijnstrategie, die immers de ondergang van het kapitalisme zou moeten bewerkstelligen. En het had er alle schijn van dat de Sovjet-Unie de tijd gekomen achtte om de buit te gaan binnenhalen.

De erkenning van die schokkende werkelijkheid leidde tot een drastische herziening van het Amerikaanse buitenlandse beleid. Te elfder ure besefte men het gelijk van Churchill, die bij herhaling had gewaarschuwd voor de kwade trouw van de oostelijke bondgenoot op wiens eerlijkheid de Verenigde Staten in blind idealisme hadden gebouwd. De Sovjet-Unie, die door de Amerikaanse propaganda tijdens de oorlogsjaren nog was gepresenteerd als een loyale partner, opofferingsgezind, heldhaftig en in essentie ook democratisch, werd binnen twee jaar na het einde van de oorlog herkend in haar ware gedaante: de onverzadigbare slokop die de Baltische staten en een deel van Finland had verslonden en die nu zijn vraatzuchtige muil opensperde naar de landen van West-Europa. Dat inzicht werd onder meer verwoord in een studie van de Ruslandexpert van het State Department, George F. Kennan, die in februari 1946 in een rapport aandrong op het ontwikkelen van wat hij een *containment policy* noemde: de noodzaak tot het verder intomen van het communistische expansionisme. Een nadere uitwerking van die gedachtengang verscheen in juli 1947 in „Foreign Affairs" onder de titel *The sources of Soviet conduct,* en inmiddels had de toenmalige minister van buitenlandse zaken de geestelijke vader van die theorie al in staat gesteld als hoofd beleidsplanning van zijn ministerie het containment-idee te maken tot een hoeksteen van het nieuwe buitenlandse beleid van de Verenigde Staten.

Volledigheidshalve moet worden opgemerkt dat Kennan vooral het oog had op politieke en economische maatregelen die zouden kunnen bijdragen tot het binnen de perken houden van het opdringende communisme. Daarin kwam hij geheel en al overeen met zijn minister, die de mogelijkheid dat de verarmde Europese landen ten prooi zouden vallen aan de ontketende expansie uit het oosten wilde bestrijden met een grootscheepse economische hulpverlening, zoals hij uiteenzette in zijn befaamde rede voor de Harvard University op 5 juni 1947. Dat *Marshallplan* — overigens destijds ook aangeboden aan de Sovjet-Unie zelf — werd door de Amerikaanse president nog verruimd toen deze zijn *Trumandoctrine* formuleerde en daarin behalve de economische hulp ook militaire steun toezegde aan elke

zich bedreigd achtende staat die daarom zou vragen. Die uitbreiding plaatste de *containment policy* op een bredere maar ook reëlere basis dan Kennan had bedoeld: de eerste stap was gezet op de weg naar de *afschrikkingsstrategie* die zou culmineren in Dulles' *massive retaliation:* de vorming van bondgenootschappen ten behoeve van de collectieve militaire verdediging — NAVO (1949), ZOAVO (1954), CENVO (1955) — was dan ook de logische consequentie.

Het zal evenwel de lezers bekend zijn dat dit containment niet naar wens heeft gefunctioneerd. Weliswaar doorstond het nieuwe beleid de Berlijnse crisis met succes, en in het bijna al „ingelijfde" Zuid-Korea slaagden de vrije volkeren er zelfs in een *roll-back strategy* te effectueren, maar het blijvend in bedwang houden van de expansiedrift van de Sovjet-Unie bleek allesbehalve eenvoudig. Integendeel, de loop van de geschiedenis heeft bewezen dat optimistische verwachtingen daaromtrent als *wishful thinking* moeten worden gekwalificeerd.
De militaire hulp aan Vietnam is geëindigd in een dramatisch echec dat Ho-Tsji-minh's ideaal in vervulling deed gaan: het voormalige Indo-China in handen van het communisme, als erfgenaam van het kolonialisme. Vloeide daaruit voor de Verenigde Staten een schier onoverkomelijk trauma voort, de Sovjet-Unie kreeg terzelfder tijd een psychologische winst in de schoot geworpen die bij de eerste de beste gunstige gelegenheid kon worden verzilverd. Aanvankelijk werden de mogelijkheden daartoe nog met een zekere mate van behoedzaamheid geëxploreerd door haar handlangers — in Laos, Cambodja, Angola, Ethiopië, Zuid-Jemen — maar nadat het Amerikaanse onvermogen tot slagvaardig handelen nog eens tragisch was onderstreept door de ontwikkelingen in Iran liet het Kremlin duidelijk blijken dat er van enige, door optimisten wellicht nog veronderstelde, schroom geen sprake was als het ging om de tenuitvoerlegging van de lange-termijnstrategie: met de door de éígen strijdkrachten uitgevoerde inval in Afghanistan gaf de Sovjet-Unie onverbloemd te kennen dat zij het hele containment aan de Russische laars lapte!
Het demonstratieve overschrijden van grenzen die het Westen bereid was te aanvaarden betekent tevens dat de Sovjet-Unie het strategische initiatief heeft genomen. Dat geschiedde uit een situatie die een *op de binnenlijnen opererende agressor* zich altijd pijnlijk bewust zal zijn, omdat zij alleen dán uitzicht op succes biedt *indien het de tegenpartij ontbreekt aan de vereiste coördinatie.* Het gemis aan eensgezindheid in het westelijke kamp is daarom minstens even erg als, zo niet gevaarlijker dan, het verstoord worden van de illusie dat het

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op **8 september 1980** te 20.00 uur houdt de vereniging voor leden en belangstellenden een bijeenkomst in de filmzaal van het OCI, Jan van Nassaukazerne, Oranjelaan 4 te Harderwijk. De inleiding wordt verzorgd door ir. J. J. Hubers van Assenraad, kolonel van de technische staf, hoofd Materieel Beproevings Afdeling 2, over het onderwerp

Terreinwaardigheid van voertuigen.

Als gebruikelijk zal daarna gelegenheid tot discussie worden geboden.

Stellingen

— Om de terreinwaardigheid van een voertuig in één getalwaarde uit te drukken moet men diverse eigenschappen van dat voertuig in rekening brengen.

— De mate van terreinwaardigheid van militaire voertuigen mag men niet rechtstreeks in verband brengen met het tempo van een gevecht.

— Het beschikken over een objectieve maat voor de terreinwaardigheid is onontbeerlijk voor het ondubbelzinnig formuleren van eisen op dat gebied.

— Het beschikken over goed geformuleerde eisen — ook ten aanzien van de terreinwaardigheid — is een voorwaarde zowel voor een succesvolle ontwikkeling als voor een efficiënte aanschaffing van militaire voertuigen.